

promlčeti se nemůže (arg. anal. § 898 obč. zák. něm.). 6. Nálezce uplynutím příslušné doby nestává se vlastníkem. 7. Knižka není předmětem zabavení, ovšem ale pohledávka, na kterou zní a platí tedy předpisy o zabavení pohledávek.

Krčmář.

Právo a řád trestní.

Právo trestati. Studie z právní filosofie. Napsal JUDr. *Josef Moník*. (Bibliotéka sociálních a politických nauk, sv. 7.) V Praze. Společným nákl. J. Pecla a spolku čes. právn. »Všehrd«. 1900. Str. 68.

Cenný tento příspěvek k filosofii práva trestního zabývá se nejprve záhadou o volnosti vůle lidské, k čemuž pojí výklad o zodpovědnosti a trestních teoriích. Právem zajisté spisovatel prohlašuje svobodu vůle za naprosto nezbytnou podmínku odpovědnosti a přičetnosti. Se strany přísně deterministické byla sice tato ryze filosofická část spisu odsouzena (srv. *Česká Mysl* II. 1901, str. 141.), avšak, pokud spor o determinism a indeterminism definitivně není dobojován, nelze nikomu činiti výtky již proto, že se přidržuje názoru toho neb onoho. Tolik připouštíme, že nejedem z důvodů, jimiž spisovatel názor svůj opírá, se stanoviska deterministického nemá váhy. Tvrdí-li ku př. spisovatel (str. 25 dd.), že samo myšlení a činnost mravně indifferentní, jako činnost spisovatelská, řeč, přednáška, kreslení plánů, sestavování strojů a pod., jsou obory, při nichž jest »prolomena absolutní negace volnosti člověka v jednání vůbec« — zapomíná patrně, že pravověrný determinism ani takovéto výjimky nepřipouští. Na doklad budiž uvedeno, jak ku př. *Ziehen*, *Leitfaden der physiologischen Psychologie*, 3. vyd. 1896, str. 149. dd. všeliké myšlení vykládá prostě jen sdružováním představ, při němž neuznává naprosto žádného zasahování volnosti lidské ve smyslu indeterministickém. Také ostatní důvody, z nichž spisovatel vyvozuje volnost lidskou, nezdají se nám býti vždy dosti přesvědčivými aneb alespoň dosti jasnými. Platí to zvláště o rozdílu mezi příčinou a důvodem, na nějž str. 17. dd. tak veliký důraz se klade, v tom smyslu totiž, že tím má býti vysvětlen a dokázán rozdíl mezi příčinností a svobodou. Z výkladu, který se o tom podává, nemůžeme jasně poznati, v jakém smyslu se tu slovu »důvod« rozumí. Na str. 19. a 20. č. 1—3. míní se patrně důvod ve smyslu logickém, důvodem v tomto smyslu však určuje se toliko správnost nějakého soudu našeho, ale s vůlí a činy lidskými tyto důvody nemají ničeho činiti. Naproti tomu eod. č. 4., kdež rozeznává se mezi důvody rozumnými a nerozumnými, mravnými a nemravnými zaměřuje se patrně důvod s motivy neboli pohnutkami.

V části jednající o »zodpovědnosti« (str. 30. dd.) vykládá se obšírněji, že zodpovědnost bez volnosti jest nemožná a že na tomto základě trvá také právo pozitivné, jež by jinak úplně musilo změnití svůj obsah a svoji tvářnost. Při tom spisovatel zkoumá povahu a působnost těch činitelů, jimiž určuje se větší nebo menší míra odpovědnosti v jednání konkrétním, přihlédaje jednak k obsahu poznání, jednak ke kvalitě jeho a konečně ke vlivům mimorozumovým. Výsledky tuto získané aplikuje potom (str. 45. dd.) na činy trestné, při čemž zcela důvodně žádá, aby při určování odpovědnosti hledělo se vždy také ke zvláštní povaze činu trestného. Podle míry odpovědnosti spisovatel rozeznává tři kategorie činů tr. a to: *a)* činy úvahou určené; *b)* činy, které projdou úvahou a vědomím, avšak neurčitě anebo náhle, tak že individualita rozhodne (ku př. zabití a činy spáchané dolo indirecto, indeterminato nebo repentino, činy kulposní a činy osob mladistvých); konečně *c)* činy, jež neprošly ani úvahou ani vědomím (ku př. činy spáchané v náhlé aneb trvalé pomatenosti, v opojení, v neobyčejném hnutí mysli a ve věku dětském). Pokus tento, roztržiti činy trestné podle psychického stavu jednajícího a podle účasti, jakou na rozhodnutí jeho měl rozum s jedné a přirozené fyziologické nebo patho-

logické jeho stavy se strany druhé, jest zajisté velmi zajímavý. Toliko se nám zdá, že by třídění takové snadno vésti mohlo k šablonovitosti, a že by okolnosti zmíněné slušelo spíše při každém činu tr. uvažovati a podle nich určovati míru odpovědnosti.

V posledních oddílech spisu (str. 50. dd.) uvažuje se o právním důvodu trestu. Spisovatel prohlašuje se důrazně proti teoriím absolutním a shledává výhradně v nebezpečí a obraně důvod práva trestního. Měli jsme již příležitost ukázati, že tyto závěry spisovatelovy nevalně se hodí k důrazu, s jakým zastává se volnosti lidské. (Srv. nahoře str. 32. pozn. 4) Ale také jinak argumentace jeho není zabezpečena proti námitkám. K emfatickému jeho zvolání (str. 55.): »... Či nezdá se, že spravedlnost byla častěji šlapána než prováděna?«, k jeho poukazování na justiční křivdy (str. 56.) atd. odpovídáme otázkou: Byly snad takové politování hodné zjevy odůvodněny právem trestním a obsaženou v něm myšlenkou spravedlnosti? Nebyly to spíše, tu vědomé a úmyslné, tu nahodilé a nedostatečností prostředků lidského poznání zaviněné přehmaty a úchyly s cesty právem trestním naznačené? Či by snad spisovatel si troufal tvrditi, že takovéto zjevy by nebyly možny při theorii nebezpečí a obrany? My, kteří chceme, aby v právu trestním myšlenka spravedlivé odplaty došla provedení, můžeme alespoň právem takové případy stigmatisovati jako případy »justiční křivdy«. Zda by však důvod nebezpečí a účel obrany dával nám k tomu totéž právo, jest více než pochybno.

V »závěrech« (str. 63. dd.) spisovatel vytýká některé důslednosti, jež ze základních svých názorů vyvozuje, jako ku př. o potřebě určiti pokaždé duševní stav pachatelův, motiv činu a způsob jeho provedení; o trestnosti pokusu s prostředkem nezpůsobilým; o určování míry trestu, zejména při recidivě a konečně o výkonu trestu, při němž přimlouvá se za zavedení deportace (pro zločince nenapravitelné a zločince obzvláště zlého charakteru) a nucené práce. Již vzhledem k hojným podnětům, jež spisek tento o nej-různějších otázkách práva trestního podává, lze studium jeho nejvřeleji doporučiti.

Storch.

Civilní řízení.

Grundriss des Civilprocessrechtes, von Dr. D. Ullmann, k. k. Hofrath, Prof. an der Univ. Prag. Leipzig, Duncker & Humblot, 1900.

Práce tato jest druhým oddílem druhého svazku soustavného zpracování rakouského práva soukromého i veřejného, jehož ve stručné podobě podjali se podporou četných jiných odborníků profesori Dr. A. Finger, Dr. D. Frankl a Dr. D. Ullmann.

Pojednav úvodem (str. 1 až 4.) o pojmu řízení soudního vůbec a o rozdílu řízení sporného a nesporného zvláště (I.), o vývoji rakouského práva procesního (II.), o jeho nyní platných pramenech (III.), o jeho právní povaze (IV.), o výkladu právních předpisů práva procesního (V.), o místních i časových mezích jeho (VI.) a, dotknuv se písemnictví platného práva procesního (VII.), rozdělil spisovatel další svůj rozbor na dvě knihy, z nichž prvá dotýká se procesních subjektů, jich zástupcův a pomocníkův, druhá pak věnována jest nauce o řízení sporném zvláště.

Prvé knihy titul prvý »O soudu« seznamuje čtenáře ve svém prvému oddílu »O soudech civilních a jich ústrojí« s pojmem soudů civilních vůbec, s rozdílem soudů řádných a mimořádných, výpočtem soudů těchto, druhy oněch i pořadem stolic soudních, s jednotlivými osobami soudními (soudce, odborný soudce laický, soudcovští úředníci pomocní, soudní kancelář a úředníci výkonní), se způsobem vykonávání soudní pravomoci a s ustanoveními o vyloučení i odmítání soudních osob; U. věnuje pak d r u h ý